

Ὅτι μὲν ὁ μέγας οὗτος ποιητής, ἀπαραριθμῶν πολλὰς πόλεις, καὶ μαλιστα τὰς Ἑλληνικὰς, ἐφύλαξε φυσικῶν τιμῶν τῆς τοποθεσίας αὐτῶν ταίξιν, καὶ ἀκολούθως ἐγεωγράφησε, δὲν εἶναι ἀμφιβολία. Ἀλλὰ τὸν δικαίως ἀπ' ὅλους θαυμαζόμενον ποιητὴν, ὅταν ὁ Στράβων πολεμῇ ν' ἀποδείξῃ καὶ Γεωγράφον ἄριστον, ἄλλο δὲν μᾶς δείχνει, πλὴν ὅτι οὐδ' αὐτοὶ οἱ φιλόσοφοι εἶναι παντάπασιν ἀπὸ προλήψεως ἐλεύθεροι.

Ἀσυγκρίτως δικαιότερον βάλλεται εἰς τὴν κορυφὴν τῶν παλαιῶν Γεωγράφων Ἀναξίμανδρος ὁ Μιλήσιος, ὅστις ἤκμασεν εἰς τὸ 570 ἔτος πρὸ Χριστοῦ. Πρῶτος αὐτὸς ἐχάραξε γεωγραφικὸν πῖνακα, καὶ ἐκατασκεύασε σφαῖραν, ὡς μαρτυρεῖ Διογένης ὁ Λαέρτιος (1). Πιθανὸν ὅτι ὁ πῖναξ ἦτο χαραγμένος εἰς χαλκόν, παρόμοιος τοῦ ὁποίου μετὰ σχεδὸν ἐβδομήκοντα ἔτη [500 πρὸ Χριστοῦ] ἔδεχεν εἰς τὸν βασιλέα τῆς Σπάρτης Κλεομένην ὁ συμπολίτης τοῦ Ἀναξιμανδρου Ἀρισαγόρας (2).

Τοῦ Ἀρισαγόρου τούτου σύγχρονος καὶ συμπολίτης, ὁ Ἐκαταῖος, ἔγραψε πρῶτος γεωγραφικὸν σύνταγμα. Ἐτελείωποίησεν ἀκόμη, ὡς λέγει ὁ Ἀγαθήμερος (3), καὶ τὸν πῖνακα τοῦ Ἀνα-

(1) Βιβλ. 6', τμ. 2.

(2) Ἰδ. Ἡρόδοτ. βιβλ. 4, κεφ. 36 καὶ 49. Δὲν εἶναι πολὺς καιρὸς ἀποῦ εὐρέθη εἰς τὴν Βεγγάλαν τῆς Ἰνδίας, καὶ ἐμεταφέρθη εἰς τὴν Ἀγγλίαν, πῖναξ γεωγραφικὸς χαλκῖνος, χαραγμένος μὲ γράμματα Ἰνδικὰ κατ' αὐτὰς τὰς ἀρχὰς τῆς Χριστιανικῆς χρονολογίας. Ἰδ. τοῦ Ἄγγλου Ἐρννέλλου τὴν Ἡροδότειον γεωγραφίαν, *The geographical system of Herodotus*, pag. 316.

(3) Γεωγραφ. ὑπετυπώσ. βιβλ. α', κεφ. 1. Πότε ἔζησεν ὁ Ἀγαθήμερος δὲν εἶναι βεβαίως γνωστὸν ὁ Σάξιος (*Onomastic. literar.* pag. 350) τὸν θέτει εἰς τὰς ἀρχὰς τῆς τρίτης ἀπὸ Χριστοῦ ἑκατονταετηρίδος.

ΤΗΣ ΓΕΩΓΡΑΦΙΑΣ ΤΟΥ ΣΤΡΑΒΩΝΟΣ. 9'

ξιμάνδρου. Τοῦτο δὲν εἶναι ἀπίθανον· ἀλλὰ τὸ λέγει ὁ Ἀγαθή-
μερος, ὅχι, ὡς ἐνόμισαν τινὲς, ὁ Στράβων. Τοῦ Στράβωνος
οἱ λόγοι, « Ἀναξίμανδρον τε... καὶ Ἐκαταῖον τὸν Μιλήσιον· τὸν
» μὲν οὖν ἐκδοῦναι πρῶτον γεωγραφικὸν πίνακα, τὸν δὲ Ἐκα-
» ταῖον καταλιπεῖν ΓΡΑΜΜΑ, πισυόμενον ἐκείνου εἶναι ἐκ τῆς
» ἄλλης αὐτοῦ γραφῆς », ἄλλο δὲν σημαίνουν, πλὴν ὅτι,
Πρῶτος ὁ Ἀναξίμανδρος ἐχάραξε γεωγραφικὸν πί-
νακα, καὶ ὁ Ἐκαταῖος ἀφῆκε γεωγραφίας βιβλίον (1),
τὸ ὁποῖον, ὅτι εἶναι τοῦ Ἐκαταίου βεβαιουῦται ἀπὸ
τᾶλλα του συγγράμματα (2).

Εἰς τοὺς Γεωγράφους τάσσεται καὶ ὁ 450 σχεδὸν ἔτη πρὸ
Χριστοῦ ἀκμαίας Δημόκριτος. Εἰς τὸν μακρὸν τῶν ἀπὸ τὸν
χρόνον ἀφανισμένων τοῦ φιλοσόφου τούτου συγγραμμάτων
κατάλογον (3) εὐρίσκεται καὶ βιβλίον ἐπιγραφόμενον Γεω-
γραφία. Δὲν ἐξεύρω πόθεν ἔμαθεν ὁ Σουΐδης (4), ὅτι ἀπὸ

---

(1) Τοῦτο σημαίνει τὸ ΓΡΑΜΜΑ (ἴδ. τὰς εἰς τὸν Ξενοκράτ. Περὶ
τῆς ἀπὸ τῶν ἐνυδρ. τροφ. σημ. σελ. 183), τοῦ ὁποίου ἐξήγησις
ὀρθή, καὶ ὅχι διάφορος γραφή, εἶναι τὸ εὐρισκόμενον εἰς τὰς Χρη-
σομαθείας (σελ. 1204) τοῦ Στράβωνος, Σύγγραμμα.

(2) Ἄλλα συγγράμματα, « ἐκ τῆς ἄλλης αὐτοῦ γραφῆς », ἐννοεῖ ὁ
Στράβων (τόμ. Α, σελ. 8) τὰ ἱστορικὰ τοῦ Ἐκαταίου, τῶν ὁποίων μέρος
ἦτο καὶ τὸ ἐπιγραφόμενον Γενεαλογίαί. Ἡ Γεωγραφία του πιθανὸν ὅτι
ἦτον ἢ αὐτὴ μὲ τὴν ὀνομαζομένην ἀπὸ πολλοὺς Περὶ ἡγήσειν. Πιθανὸν
ἀκόμη ὅτι τὴν ἀπέδιδαν τινὲς εἰς τὸν Ἀδθηρίτην Ἐκαταῖον· ὅθεν νοεῖται
διὰ τί λέγει ὁ Στράβων, ὅτι ἀπὸ τὰ ἄλλα συγγράμματα τοῦ Μιλήσιου
ἐφαίνετο ὅτι καὶ ἡ Γεωγραφία ἦτον ἐκείνου.

(3) Διογένης. Λαερτ. βιβλ. 9', τμ. 48.

(4) Λέξ. Δημόκριτος.

τὰ πολλὰ τοῦ Δημοκρίτου συγγράμματα μόνος ὁ Μέγας διάκοσμος, καὶ τὸ Περὶ φύσεως κόσμου, ἦσαν γνήσια.

Ἄλλ' ἐπειδὴ ὁ χρόνος ἀφάνισε τοῦ Ἀναξιμάνδρου, καὶ τοῦ Ἐκαταίου, καὶ τοῦ Δημοκρίτου, τοὺς κόπους, πρῶτον Γεωγράφον ὀνομαίζομεν τὸν σύγχρονον τοῦ Δημοκρίτου Ἡρόδοτον. Ἄν καὶ τὸ σύγγραμμά του εἶναι ἰδίως ἱστορία, περιέχει ὅμως πολλὰς σημειώσεις γεωγραφικὰς, τῶν ὁποίων ἡ ὀρθότης, ὡς καὶ τῶν ἱστορικῶν εἰδήσεων, ἀνακαλύπτεται καὶ βεβαιοῦται ἡμέραν ἐξ ἡμέρας, καθόσον προχωρεῖ ἡ σοφία εἰς τοὺς νεωτέρους, καὶ πολυπλασιαζοῦνται τῶν περιηγητῶν τὰ συγγράμματα· καὶ δὲν εἴδειξαν πλὴν ἀμαθίαν, ἢ καὶ ἀσυγχώρητον ἀπροσεξίαν, ὅσοι καὶ ἀπὸ τοὺς παλαιούς καὶ ἀπὸ τοὺς νέους ἐκαταφρόνησαν ὡς μυθολόγον τὸν Ἡρόδοτον, οὐδ' ἐδιόκριναν εἰς αὐτὸν ὅσα διηγεῖται ὡς ἀντέπτης ἀπ' ὅσα ἱστορήσας ἐξ ἀκοῆς ἄλλων ἐνόμισε χρέος του γὰρ ἢ τὰ σιωπήσῃ, ὡς τὸ ἐσημείωσεν ὁ περίφημος τοῦ Ἡροδότου συνήγορος, ὁ Ἄγγλος Ῥηννέλλος (1). Τοιαύτης

---

(1) The authority of Herodotus work has been rising in the opinion of the world, in latter times; which may be referred to the number of discoveries that have been lately made, and which are continually making, in the countries which he describes. It was ignorance and inattention therefore, that determined the opinions of his judges; a charge in which several of the ancients are implicated as well as the moderns. The same want of attention has confounded together the descriptions of what he saw, with what he had only heard; and which he might think himself bound to relate. Rennell, *The Geographical system of Herodotus*, pag. 5.

ΤΗΣ ΓΕΩΓΡΑΦΙΑΣ ΤΟΥ ΣΤΡΑΒΩΝΟΣ. κα

ἀπροσεξίας ἔνοχος (τίς γὰρ τὸ πισεύσει!) κατεγράθη καὶ αὐτὸς ὁ Στράβων.

Τὰ γεωγραφικὰ τοῦ Ἡρόδοτου σφάλματα, ἂν τὰ θεωρήσῃ τις καθ' αὐτὰ, δὲν εἶναι ὀλίγα· ἂν τὰ ἀναφέρῃ εἰς τὸν ὁποῖον ἔγραφε καιρὸν, ἄξιον ἀπορίας, ἔτι δὲν εἶναι πλείότερα, μαλιστα ὅταν συλλογισθῇ, ὅτι ὄχι μόνον οἱ μετ' αὐτὸν καὶ Ἕλληνες καὶ Ῥωμαῖοι παλαιοί, ἀλλὰ δὲν εἶναι πολὺς καιρὸς ἀποῦ καὶ τῶν νέων φωτισμένων ἔθνῶν οἱ Γεωγράφοι ἐπλανῶντο ἀκόμη εἰς πράγματα, τῶν ὁποίων ὁ Ἡρόδοτος εἶχεν ἰδέας ὀρθάς (1).

Ἀπὸ τὰς ἀγνοίας τοῦ Ἡρόδοτου ἡ μεγαλητέρα εἶναι ἡ ἀγνοία ἐκείνου τῆς ἀστρονομίας τοῦ μέρους, ὅσον εἶναι ἀναγκαῖον εἰς τὴν ἀσφαλτοῦ γεωγραφίαν. Ἐὰν τὸ ἤξευρε, οὔτε τοὺς πισεύοντας, ὅτι ἡ γῆ ἦτο σφαιροειδῆς, ἤθελε περιγελάσειν (2), οὔτ'

---

(1) Ἄρκει εἰς παράδειγμα τὸ περὶ τῆς Κασπίας θαλάσσης, τὴν ὁποίαν ὁ μὲν Ἡρόδοτος (βιβλ. α', κεφ. 202-203) ῥητῶς λέγει, ὅτι ἦτο χωριστὴ ἀπὸ τὰς ἄλλας θαλάσσης· οἱ δὲ μεταγενέστεροί του, Ἐρατοσθένης, Στράβων, καὶ ἄλλοι, τὴν ἐνόμιζαν κόλπον τοῦ Ὠκεανοῦ.

(2) « Γαλῶ δὲ ὀρίων γῆς περιόδους γράψαντας πολλοὺς ἤδη... οἱ » Ὠκεανὸν τε ῥέοντα γράφουσι περίξ, τὴν τε γῆν κυκλοτερεῖα ὡς ἀπὸ » τόρου » , λέγει ὁ καλὸς Ἡρόδοτος (βιβλ. δ', κεφ. 36). Μὴ μᾶς φαίνεται ὅμως παράδοξον. Αἱ προλήψεις εἶναι θετικοὶ τύραννοι τοῦ ἀνθρωπίνου πνεύματος· καὶ μεγάλη εὐτυχία, ὅταν οἱ ἀπ' αὐτὰς τυραννοῦμενοι ἀρκοῦνται νὰ γελῶσιν, ὡς ὁ Ἡρόδοτος, τοὺς ἐλευθέρους ἀπὸ προλήψεως. Ἄλλ' εἰς ἄλλους τόπους καὶ χρόνους καὶ τοὺς ἑκατάτριξαν ὡς ἀντιθέτους· ὁ Ἀριστοτέλης, συκοφαντηθεὶς ἀπὸ τοὺς Ἑλληνικοὺς ἱερεῖς, φεύγει τὰς Ἀθήνας· καὶ ὁ Γαλιλαῖος, ἐβδομηκονταετής τὴν ἡλικίαν, βάλλεται εἰς φυλακὴν ἀπὸ χριστιανοῦς ἱερεῖς, διότι ἐδόξαζε τὴν κίνησιν τῆς γῆς.

εἰς ἄλλα πολλὰ, ἀναγκαῖα ἐπακολουθήματα τοιαύτης ἀγνοίας, γεωγραφικά σφάλματα ἤθελε πέσειν.

Δὲν ἐξεύρω, ἂν πρέπει νὰ θέσω μετὰ τὸν Ἡρόδοτον, ἢ πρὸ τοῦ Ἡροδότου, τὸν Ἄνωννα, ἐπειδὴ οἱ χρονολόγοι δὲν ἐδυνήθησαν ἀκέμη νὰ διορίσωσι τὸν χρόνον τῆς ζωῆς, ἢ τῆς ἀκμῆς του. Ὁ Ἄνων, ἡγεμὼν, ἢ ναύαρχος τῶν Καρχηδονίων, ἐσαΐθη ἀπὸ τοὺς συμπολίτας του μὲ ἐξήκοντα καράβια, καὶ τριακόσια χιλιάδας λαοῦ, διὰ νὰ συστήσῃ ἀποικίας εἰς τὰ ἔξω τῶν Ἡρακλείων σπηλιῶν παραθαλάσσια τῆς Ἀφρικῆς. Ἐὰν ᾖναι ἀληθές, ὅτι ἡ Καρχηδὼν ἐκτίσθη τὸ 65 ἔτος (1) πρὸ τῆς Ρώμης, τὸ ὁποῖον συμπίπτει μὲ τὸ 819 πρὸ Χριστοῦ, εὐλογον εἶναι νὰ ὑποθέσωμεν, ὅτι διὰ νὰ ἔλθῃ εἰς τόσῃ αὐξήσει, ὥστε νὰ πέμπτῃ ἀποικίας, ἐχρειάσθη ἔτη τὸλγώτερον 250, ἡγουν ὅτι ὁ Ἄνων ἐκίνησεν ἀπὸ τὴν Καρχηδόνα 570 σχεδὸν ἔτη πρὸ Χριστοῦ. Τινὲς ὁμῶς ἔθεσαν τοῦ Ἄωννος τὸ ταξίδιον εἰς τὸ 500, τινὲς δὲ εἰς τὸ 448, ἄλλοι εἰς τὸ 440, εἰς τὸ ὁποῖον ἤκμασε καὶ ὁ Ἡρόδοτος, ἄλλοι εἰς τὸ 407, ἄλλοι εἰς τὸ 340, καὶ ἄλλοι εἰς τὸ 300 ἔτος πρὸ Χριστοῦ (2). Τῶν ὑπολήψεων

Εἶναι σημειώσιως ἀξίον, ὅτι εἰς ὅλας τὰς θρησκείας αἱ διὰ φιλοσοφικὰ δόγματα ταρχαὶ κινουῦνται τὸ πλεόν ἀπὸ τοὺς ἱερατικούς. Εἰς τὰς ψευδοθρησκείας τοῦτο δὲν εἶναι ποσῶς παράδοξον· παράδοξον καὶ παράξενον εἶναι, ὅτι τῆς ἀληθινῆς θρησκείας οἱ ἱερεῖς, μιμούμενοι τοὺς ψευδοἱερεῖς, δίδουσιν αἰτίαν εἰς τοὺς ἀθρήσκους νὰ συγχέωσι τὴν ἀλήθειαν μὲ τὴν ἀπάτην.

(1) Ἰδ. τὸν Larcher, traduct. d'Hérodote. tom. VII, pag. 136 et 592.

(2) Gosselin, recherch. sur la géograph. des anciens, tom. I, pag. 136, not. 3.

τούτων ἢ διαφορὰ ἀπὸ τὸ πλεόν εἰς τὸ λιγώτερον εἶναι 270 ἔτη, ἤγουν ὑποθέτει τὸν Ἄνωνα 150 σχεδὸν ἔτη προγενέστερον ἢ μεταγενέστερον τοῦ Ἡροδότου. Πόσον ἀπὸ τούτους διαφέρει ὁ Οὐόσσιος, ὅστις θέλει τὸν Ἄνωνα ἀρχαιότερον καὶ αὐτοῦ τοῦ Ὀμήρου καὶ τοῦ Ἡσιόδου (1)! Σπουδαίξει νὰ σηρίξη τὴν γνώμην του εἰς τὸν Ἄππιανόν, κατὰ τὸν ὁποῖον ἡ Καρχηδὼν ἐκτίσθη πενήκοντα ἔτη πρὸ τῆς Τρωϊκῆς ἀλώσεως (2), καὶ τὸν Στράβωνα, κατὰ τὸν ὁποῖον αἱ ἀποικίαι τῶν Φοινίκων ἔγιναν ὀλίγον ἔπειτα μετὰ τὴν ἀλωσιν ταύτην (3). Ἡ ἀλωσις ἐσυνέβη, ὡς χρονολογεῖ ὁ Λαρχῆρος, τὸ 1270 ἔτος πρὸ Χριστοῦ (4). Τοῦ Οὐόσσιου τὴν γνώμην, μὲ παραλλαγὴν τινά, ἀποδέχεται σήμερον ὁ σοφὸς Γοσσελῖνος, ἐπειδὴ βάλλει τὸ ταξείδιον τοῦ Ἄνωνος εἰς τὸ 1000 ἔτος πρὸ Χριστοῦ (5)· ὅθεν ἀκολουθεῖ ὅτι ὁ Ἄνων εἶναι 560 ἔτη ἀρχαιότερος τοῦ Ἡροδότου. Εἰς τόσῃν χρονολόγων ἀσυμφωνίαν δύσκολον εἶναι νὰ κρίνη τις τὴν ἀλήθειαν. Ὅπως ἂν ἔχη τὸ πρᾶγμα, ὁ Περίπλους τοῦ Ἄνωνος, ὡς τὸν ἔχομεν τὴν σήμερον, εἶναι ὄχι τοῦ ὅλου συγγράμματος, ἀλλὰ μόνης σχεδὸν τῆς περιοχῆς αὐτοῦ μετάφρασις, τὴν ὁποῖαν οὐδ' αὐτὴν, ἀπὸ τίνα ἢ πότε' ἔγινε, ὅεν ἐξεύρομεν.

Πρὸ τοῦ Ἡροδότου δικαιότερον ἤθελεν ὀνομασθῆναι Σκύλαξ

(1) Is. Vossii observation. ad Pomp. Mel. pag. 862.

(2) Ἄππιαν. Ρώμ. ἱστορ. βιβλ. ἡ, κεφ. 1.

(3) Στράβ. Γεωγραφ. τόμ. Α, σελ. 62 ἐμ. ἐκδ.

(4) Ἰδ. Larcher, traduct. d'Hérodote. tom. VII, pag. 581.

(5) Gosselin, recherch. sur la géograph. des anciens, tom. I, pag. 139.

ὁ Καρυανθεύς, ἐὰν τὸ σωζόμενον εἰς ὄνομα τοῦ γεωγραφικῶν σύνταγμα ἦτο βεβαίως γέννημα τοῦ Σκύλακος. Ὅσις ἀναγνώση τοῦ συντάγματος τούτου τὴν ἐπιγραφὴν, ΣΚΥΛΑΚΟΣ ΤΟΥ ΚΑΡΥΑΝΘΕΩΣ ΠΕΡΙΠΛΟΥΣ, εἰς ἄλλον φυσικὰ δὲν ἀνατρέχει ὁ λογισμὸς του, πλὴν εἰς τὸν πενήκοντα σχεδὸν ἔτη παλαιότερον τοῦ Ἡρόδωτου Σκύλακα Καρυανθέα, τὸν ὁποῖον, ὡς λέγει αὐτὸς ὁ Ἡρόδοτος (1), ἐξεῖλεν ὁ βασιλεὺς τῶν Περσῶν Δαρεῖος νὰ ἐρευνήσῃ τοῦ Ἰνδοῦ ποταμοῦ τὰς ἐκβολάς.

Ἄλλ' ὅμως εἶναι γνώμη τωνῶν, ὅτι ὁ σωζόμενος Περίπλους δὲν εἶναι τούτου, ἀλλ' ὁμωνύμου καὶ ὁμοπατρίου μεταγενεστέρου ἄλλου Σκύλακος. Ὁ Καρυανθεύς (λέγουσι) Σκύλαξ, ὁ ἐαυμένος ἀπὸ τὸν Δαρεῖον νὰ ἐρευνήσῃ τοῦ Ἰνδοῦ τὰς ἐκβολάς, δὲν ἐπεριωρίσθη εἰς μίσην τοῦ ποταμοῦ τὴν ἐρευναν, ἀλλὰ πιθανὸν ὅτι ἐξέτασε καὶ ἐγεωγράφησε καὶ ἄλλα μέρη τῆς Ἰνδίας, γῆς πρῶτον ἀπ' αὐτὸν θεωρουμένης, καὶ τόσων διαφόρου καὶ τὴν φύσιν καὶ τὰ ἤδη ἀπ' ὅσα ἕως τότε εἶχεν ἰδεῖν. Καὶ ὅμως, ὄχι μόνον τούτων τίποτε, ἀλλ' οὐδ' αὐτὸ τῆς Ἰνδίας τὸνομα δὲν φαίνεται εἰς τὸν σωζόμενον Περίπλουν τοῦ Σκύλακος.

---

(1) Βιβλ. δ', κεφ. 44. Ὑπήκοος τοῦ Δαρείου ἦτον ὁ Ἕλλην Σκύλαξ, ἐπειδὴ ἡ πατρίς του, τὰ Καρυανθεα, ἦτο πόλις τῆς Καρίας, ὑποταγμένης τότε εἰς τοὺς Πέρσας ὄχι ὅμως καὶ Σατράπης, ὡς ὀνομάζεται εἰς τὴν ἀσήμερον Περιγραφὴν τῆς Αἰγύπτου (Descript. de l'Egypt. Etat modern. mémoires. tom. I, pag. 22) τὴν συνταχθεῖσαν ἀπὸ τοὺς ἐκστρατεύσαντας εἰς Αἴγυπτον Γάλλους. Οἱ Περσικοὶ Σατράπαι ὁμοίαζαν τῶν Τούρκων τοὺς Σατράπας, οἱ ὁποῖοι δὲν ἀσχολοῦνται εἰς γεωγραφικὰς ἐρεῖνας.

ΤΗΣ ΓΕΩΓΡΑΦΙΑΣ ΤΟΥ ΣΤΡΑΒΩΝΟΣ. κξ

ἐπειδὴ περιορίζεται εἰς τὴν Μεσόγειον Θάλασσαν, καὶ δὲν ἐκβαίνει εἰς τὸν Ὠκεανὸν, πλὴν εἰς ὅσον ἐπροχώρησεν ὁ Ἄννων.

Αὐξάνει τὴν περί τούτου ἀμφιβολίαν καὶ ὁ Σουίδας (1), λέγων, ὅτι ὁ Σκύλαξ ἔγραψε καὶ κατὰ τοῦ Πολυβίου. Ἀλλ' ὁ Πολύβιος εἶναι 350 σχεδὸν ἔτη νεώτερος τοῦ σαλμένου ἀπὸ τὸν Δαρεῖον εἰς τὴν Ἰνδίαν Σκύλακος (2). Εἶναι καὶ ἄλλαι ἀντιρρήσεις κατὰ τῆς ἀρχαιότητος τοῦ Περίπλου, τὰς ὁποίας ἐμπορεῖ νὰ εὕρη ὅστις θελεῖ εἰς τὴν Βιβλιοθήκην τοῦ Φαβρικίου (3). Ὅθεν ἀρκουῖμαι εἰς μίαν ἀκόμη σημείωσιν περί τῆς διαλέκτου τοῦ Σκύλακος τὴν ἐξῆς, τὴν ὁποίαν δὲν ἐξεύρω ἂν ἔκαμε τις ἀπὸ τούτους κριτικούς.

Τὰ Καρύανδα ἀπέχουσιν ὀλίγα στάδια ἀπὸ τὴν Ἀλικαρνασσίν, τῆς ὁποίας ἀντικρυ εἶναι ἡ νῆσος Κῶς. Εἰς ὅλην ταύτην τὴν περιοχὴν ἐλαλεῖτο ἡ Δωρική διάλεκτος. Ὅθεν ἔπρεπεν ὁ Σκύλαξ νὰ γράψῃ εἰς αὐτὴν, ἢ καὶν (τὸ πιθανώτερον), μιμούμενος τὸν Ἀλικαρνασσέα Ἡρόδοτον, καὶ τὸν Κῶον Ἱπποκράτην, εἰς τὴν Ἰωνικὴν. Καὶ ὁμοίως ὁ σωζόμενος εἰς ὄνομά του Περίπλους εἶναι γραμμένος εἰς τὴν Ἀττικὴν, καὶ ταύτην ἔχει τὴν γησίαν, ἥτις εἰς τὸν καιρὸν τοῦ Σκύλακος δὲν εἶχεν ἀκόμη ἀνατεῖλεν εἰς τὰς βίβλους, ἀλλὰ τὴν παρασιμάζουσαν καὶ σύγχρονον τῶν διαδόχων τοῦ Ἀλεξάνδρου.

---

(1) Δείξ. Σκύλαξ.

(2) Ὁ Σάξιος (Onomastic. literar. tom. I, pag. 99 et 133) θέτει τὸν Σκύλακα εἰς τὸ 506, καὶ τὸν Πολύβιον εἰς τὸ 144 ἔτος πρὸ Χριστοῦ.

(3) Τόμ. Δ, σελ. 606, ἐκδ. Ἄρλ.

Ὅσοι ἐξεναντίας πιτεύουσι πατέρα τοῦ σωζομένου Περίπλου τὸν ἀπὸ τὸν Ἡρόδοτον ὀνομαζόμενον παλαιὸν Σκύλακα, διαλύουσι τῶν ἐναντίων τὰς ἀντιρρήσεις οὕτως. Ὁ σωζόμενος Περίπλους εἶναι μὲν ἀναμφισβότως τοῦ Σκύλακος· ὄχι ὁμῶς ὁλόκληρος, ὡς τὸν ἔγραψεν ἐκεῖνος, ἀλλὰ διασκευασμένος ἀπὸ νεώτερον ἀθελον συγγραφέα, ὅστις ἀφήσας ὅλην τὴν Ἰνδίαν, ἐπεριωρίσθη εἰς μόνην τὴν περιγραφὴν τῆς Μεσογείου θαλάσσης, τὴν ὁποίαν καὶ αὐτὴν ἀλλοίωσε μὲ πολλὰς ἀφαιρέσεις καὶ προσθήκας.

Τοῦ Σουίδα (λέγουσιν) ἡ μαρτυρία δὲν εἶναι πολὺ ἀξιόπιστος. Πιθανὸν ὅτι ἐσύγχυσε κ' ἐδῶ, ὡς ἔκαμεν εἰς ἄλλα κολλὰ, καὶ τοὺς χρόνους καὶ τὰ πρόσωπα. Ὁ κατὰ τοῦ Πολυβίου γράψας Σκύλαξ δὲν ἔχει κοινωνίαν μὲ τὸν μνημονευόμενον ἀπὸ τὸν Ἡρόδοτον, καμμίαν ἀλλ' εἶναι ὁ Ἄλικαρνασσεὺς Σκύλαξ, Ἄστρονόμος ἐνδοξος, μαθητὴς τοῦ Παναϊτίου, ὡς τὸν ὀνομάζει ὁ Κικέρων (1), καὶ ἀκολουθῶς σύγχρονος τοῦ Πολυβίου. Ταῦτα λέγουν πιθανῶς οἱ πιτεύοντες πατέρα τοῦ σωζομένου Περίπλου τὸν παλαιὸν Σκύλακα.

Τὴν ὁποίαν ἐπρόσθεσα περὶ τῆς διαφορᾶς τῆς διαλέκτου ἀπορίαν, λύεται καὶ αὐτὴ ἀπὸ τὴν διαφορᾶν τῶν χρόνων. Ἡ Δωρικὴ διάλεκτος, γλῶσσα μητρικὴ τοῦ Σκύλακος, φαίνεται

---

(1) De divination. lib. II, cap. 42. Τὸνομα, Σκύλαξ, φαίνεται ὅτι ἦτο κοινὸν εἰς τὴν Καρίαν. Παρὰ τοὺς δύο τούτους, τὸν Καρυανδέα καὶ τὸν Ἄλικαρνασσεῖα, εὐρίσκομεν καὶ τρίτον Σκύλακα ἀπὸ τὴν Μύνδον (ἴδ. Ἡροδότ. ε', 36), πόλιν καὶ αὐτὴν τῆς Καρίας, πλησίον τῆς Ἄλικαρνασσοῦ καὶ τῶν Καρυκίνδων.

ὅτι εἰς τὸ πεζὸν δὲν ἐτελειοποιήθη ποτὲ (1), καθὼς ἡ Ἰωνική. Ταύτην ὁ Σκύλαξ δὲν ἦτον ἴσως καλὸς νὰ γράψῃ, ὡς τὴν ἔγραψαν ὁ Ἡρόδοτος καὶ ὁ Ἱπποκράτης· καὶ ὁ Δωρισμὸς του ἔπρεπε νὰ φαίνεται πολὺ παράξενος εἰς τοὺς Ἀττικοὺς, καὶ μάλιστα τοὺς μετὰ τὸν Ἀλέξανδρον. Τί παράδοξον λοιπὸν, εἰάν ὑποθέσωμεν, ὅτι ἐμετάβαλεν εἰς τοῦ καιροῦ του τὴν γλῶσσαν καὶ τὴν διάλεκτον καὶ τὴν φράσιν τοῦ Σκύλακος, ὅστις ἐτόλμησε νὰ κάμῃ ἀφαιρέσεις καὶ προτθέσεις εἰς αὐτόν.

Ἡ μεγάλη βλάβη, τὴν ὁποίαν μᾶς ἐβλαψεν ὁ διασκευαστὴς οὗτος τοῦ Σκύλακος, εἶναι ὅτι μᾶς ἐξέρρησε τὰ περὶ τῆς Ἰνδίας ἱστορημένα. Τῶν ὅσα περὶ αὐτῆς ἴσoreῖ ὁ Ἡρόδοτος τὰ πλεονότερα πιθανὸν ὅτι τὰ ἔλαβεν ἀπὸ τὸν Σκύλακα· εἰάν οἱ μετέπειτα ἱστορικοὶ καὶ Γεωγράφοι δὲν ἐμεταχειρίσθησαν εἰς τὰ περὶ τῆς Ἰνδίας τὴν μαρτυρίαν του, ἔγιν' αἷτιος αὐτὸς ὁ Σκύλαξ, ὅστις, ἀναμίξας πολλὰ μυθώδη μὲ τὰληθινὰ, ἔλαβεν, ὡς λέγει ὁ Ἄγγλος Ροβερσὼν (2), τὴν πρέπουσαν εἰς τοὺς ψευδομένους ποιῆν, τὸ μὴδ' ὅταν ἀληθεύωσι νὰ πισεύωνται.

Μικρὸν πρὸ τοῦ Πελοποννησιακοῦ πολέμου, σύγχρονος τοῦ Ἡροδότου, ἤκμασεν ὁ Δαμάσης, γεννημένος εἰς τὸ Σίγειον, πόλιν τῆς Τρωάδος. Ὀνομάζεται ἀπὸ πολλοὺς ὡς Ἱστορικὸς καὶ

(1) Τουλάχιστον εἰς τὴν κυρίως ὀνομαζομένην Ελλάδα. Εἰς τὰς Δωρικὰς ἀποικίας, τὰς σαλθεῖσας εἰς τὴν Ἰταλίαν, ἐκαλλιουργήθη ἀπὸ τοὺς πεζογράφους, καὶ μάλιστα τοὺς Πυθαγορείους φιλοσόφους, ἡ Δωρικὴ διάλεκτος, ἂν κρίνωμεν ἀπὸ τὰ ὀλίγα σωζόμενα αὐτῶν συγγράμματα, τῶν ὁποίων ὅμως τὰ πλεονότερα ἀμφιβάλλονται.

(2) Historical disquisition concern. ancient Ind. pag. 12.

ὡς Γεωγράφος. Τὰ γεωγραφικά του ἐπεγράφοντο, Ἐθνῶν καὶ πόλεων κατάλογος (1) τῶν ὁποίων τὰ πλείοτερα, ἂν πιστεύσωμεν τὸν Ἀγαθήμερον, ἔλαβεν ἀπὸ τὸν Ἑκαταῖον. Ὁ Στράβων κατακρίνει τὸν Δαμάσην ὡς ψευδολόγον (2).

Μετὰ τὸν Δαμάσην εἶναι Εὐδοξὸς ὁ Κνίδιος (3), Γεωγράφος, Ἀστρονόμος καὶ Ἰατρός, φίλος καὶ μαθητὴς τοῦ Πλάτωνος· μετὰ τὸν ὅποιον, ὡς θέλουσι τινές, καὶ συνεταξείδευσεν εἰς τὴν Αἴγυπτον. Ἐγραψε Γῆς περίοδον (4), καὶ Ἀστρονομίαν δι' ἐπῶν (5). Πόσον εἶχεν ἔρωτα τῆς σοφίας, φαίνεται ἀπ' ὅ,τι εἶπε περὶ τοῦ ἡλίου· ἠύχετο νὰ πλησίασῃ τὸ λαμπρὸν ἄστρον τοῦτο, διὰ νὰ μάθῃ τὴν φύσιν του, καὶ νὰ καὶ πάραυτα, ὡς ἄλλος Φαέθων, ἀπὸ τὰς φλόγας του (6). Ὁ Ποσειδώνιος ἠῦρεν εἰς τὴν Κνίδον τὴν ὀνομαζομένην Σκοπὴν Εὐδοξοῦ (7), ἧγουν τὸ Οὐρανοσκοπεῖον, ὅθεν ἔκαμνε τὰς ἀστρονομικὰς παρατηρήσεις ὁ Εὐδοξός. Πόση καὶ ποία ἦτον ἡ περὶ αὐτοῦ ὑπόληψις, τὸ ἔδειξεν ἡ πατρίς του, ἣτις ἐζήτησε κ' ἔλαβεν ἀπ' αὐτὸν νόμους. Τὸνομά του ἐπαρωδήθη εἰς τὸν Ἐνδοξόν· καὶ ἡ ἱστορία ἐφρόντισε νὰ μᾶς φυλάξῃ καὶ τῶν τριῶν αὐτοῦ θυγατέρων τὰ ὀνόματα, Ἀκτίδος, Φιλτίδος καὶ Δελφίδος.

(1) Σουῖδ. λέξ. Δαμάσσης.

(2) Στράβ. Γεωγραφ. τόμ. Α, σελ. 60.

(3) Ὁ Αὐτ. αὐτ. σελ. 1. Ἴδε καὶ Διογένη. Λαίοντ. βιβλ. η, τμ. 86-91.

(4) Ἀγαθήμερ. Γεωγραφ. ὑποτυπῶσ. βιβλ. α, κεφ. 1.

(5) Σουῖδ. λέξ. Εὐδοξός.

(6) Πλουτάρχ. Ὅτι οὐδὲ ζῆν ἐστὶν ἡδ. κατ' Ἐπίκουρ. § 11.

(7) Στράβ. Γεωγραφ. τόμ. Α, σελ. 154.

Ἀπὸ τὰ πολλά του συγγράμματα δὲν μᾶς ἔμεινε τέποτε, ἂν ἐξαιρέσης τὰς ὀλίγας μαρτυρίας, ὅσας φέρουν ἀπ' αὐτὸν ὁ Γεμῖνος καὶ ὁ Πτολεμαῖος (1).

Περὶ τοὺς αὐτοὺς σχεδὸν χρόνους μὲ τὸν Εὐδοξὸν ἤκμασεν ὁ Κυμαῖος Ἐφορος, μαθητὴς τοῦ Ἰσοκράτους. Ἐγραψεν ἱστορίαν εἰς βιβλία τριακοντα (2), εἰς τὴν ὁποίαν καὶ γεωγραφεῖ πολλάκις κατὰ μίμησιν τοῦ Ἡροδότου· ὅθεν καὶ ὁ Στράβων μεταχειρίζεται τὴν ἀφανισμένην σήμερον ἀπὸ τὸν χρόνον ἱστορίαν αὐτοῦ, καὶ ἄλλο του σύγγραμμα, ὁμοίως ἀφανισμένον, τὸ Περὶ ἐυρημάτων (3). Φέρονται καὶ ἄλλα βιβλία εἰς ὄνομα τοῦ Ἐφόρου, ἐκ τῶν ὁποίων τὸ Περὶ Θρακίων πολιτισμάτων, δὲν εἶναι χωριστὸν βιβλίον οὕτως ἐπιγραφόμενον, ὡς ὑπέλαβεν ὁ Οὐόσσιος, πλανηθεὶς ἀπὸ κακῶς ἐξηγημένην φράσιν τοῦ Ἀρποκρατίωνος (4), ἀλλὰ μέρος τῆς τριακονταβίβλου ἱστορίας.

Μετὰ τὸν Ἐφορον ἄς ὀνομάσωμεν τὸν Ἀριστοτέλην. Ἐὰν κρίνωμεν ἀπὸ τὸν ὁποῖον ἐσημείωσε τῶν βιβλίων αὐτοῦ μακρὸν

(1) ἰδ. Petavii Uranolog. pag. 64—93.

(2) Vossii de historic. Græc. lib. I, cap. VII, pag. 36.

(3) Στράβ. Γεωγραφ. βιβλ. γ', σελ. 622. Ἴδε καὶ Beckmann, Beytræg. zur Geschichte. der Erfindung. vol. III, pag. 565.

(4) α Δίνος (λέγει ὁ Ἀρποκρατίων), πόλις Θράκης... Ἐφορος δ' ἐν » τῇ τετάρτῃ, περὶ Θρακίων πολιτισμάτων λίγων, φησὶν· Ἐχομένην » δὲ τούτων Δίνος πόλις κ. τ. λ.». Τοῦτο, ὡς τὸ ἔστιν, σημαίνει, εἰς τὴν τετάρτην βίβλον τῆς ἱστορίας, ὅπου λαλεῖ περὶ τῶν Θρακικῶν πόλεων, καὶ ὅχι, εἰς τὴν τετάρτην βίβλον τοῦ περὶ τῶν Θρακικῶν πόλεων συγγράμματος.

κατάλογον Διογένης ὁ Λαέρτιος (1), περὶ γεωγραφίας ὁ φιλόσοφος οὗτος ἰδίως δὲν ἔγραψε τίποτε· εἰς τῶν σωζομένων ὁμως αὐτοῦ συγγραμμάτων διάφορα μέρη εὐρίσκονται σπαρμέναι ὀλίγαι τινὲς γεωγραφικαὶ θεωρίαι. Ἀποδείχνει τὸ σφαιρικὸν τῆς γῆς, ἐναντίον εἰς τοὺς ὅσοι τὴν ἐνόμιζαν πλατεῖαν, καὶ ἀποδέχεται τὴν δόξαν τινῶν ἀστρονόμων, κατὰ τοὺς ὁποίους ἡ περιφέρεια τῆς γῆς ἦτο 400,000 σταδίων (2). Τὴν Κασπίαν θάλασσαν δοξάζει ὀρθῶς ὅτι εἶναι χωρισμένη καὶ ἀπὸ τὸν Ἰκκεανὸν καὶ ἀπὸ τὴν Μεσόγειον (3), καὶ ὄχι κόλπος τοῦ Ἰκκεανοῦ, ὡς τὴν ἐνόμιζαν πολλοὶ ἀπὸ τοὺς μετ' αὐτόν. Περὶ τοῦ Ἰσρου ὁμως εἶχε τὴν κοινὴν σφαλμένην ὑπόληψιν τοῦ καιροῦ του, ἥγουν ὅτι ἐσχίζετο εἰς δύο ρεῖθρα, ἐκ τῶν ὁποίων τὸ ἓν ἐξευέριζεν εἰς τὸν Πόντον, καὶ τὸ ἄλλο εἰς τὸν Ἀδρίαν (4).

Παρὰ τὸν Ἀριστοτέλην οἰκειότερος τῆς γεωγραφίας εἶναι ὁ μαθητὴς αὐτοῦ Δικαίαιχος. Τὸ σύνταγμα του, ἐπιγραφόμενον

(1) Βιβλ. ε', τμ. 22—27.

(2) Ἀριστοτέλ. Περὶ οὐραν. βιβλ. β', κεφ. 13, καὶ 14.

(3) Ὁ αὐτ. Μετεωρολογικ. βιβλ. β', κεφ. 1.

(4) Ὁ αὐτ. Περὶ ζώων ἰσρορ. βιβλ. 9', κεφ. 15. Ἀδρίας, ἡ Ἀδριατικὸς κόλπος, εἶναι ὁ νῦν ὀνομαζόμενος Κόλπος τῆς Βενετίας. Τοῦ Ἰσρου ποταμοῦ τὸ ἄνω μέρος, ἀπὸ τὰς πηγὰς εἰς τὴν πόλιν Οὐένδοβόναν (Vienne en Autriche), ὀνομάζετο, κατὰ τὸν Ἀγαθήμερον, Δανούβιος, τὸ δὲ κάτω, ἀπὸ τῆς Οὐένδοβόνης εἰς τὰς ἐκβολὰς του εἰς τὸν Εὐξείνιον πόντον, ἐλάμβανε τὸνομα Ἰσρος· κατὰ δὲ τὸν Πτολεμαῖον, τὸνομα τοῦτο ἄρχιζεν ἀπὸ τῆς Ἀξιοπόλις, πόλις τῆς Μεισίας (τῆς νῦν Βουλγαρίας). Εἰς ἡμᾶς σήμερον ὅλος ὁ ποταμὸς ὀνομάζεται Δούναβις, ἡ Τούνα.

ΤΗΣ ΓΕΩΓΡΑΦΙΑΣ ΤΟΥ ΣΤΡΑΒΩΝΟΣ. 14

Βίος Ἑλλάδος, καὶ διηρημένον εἰς τρία βιβλία, τὸ προσφώνει εἰς τὸν συμμαθητὴν καὶ φίλον αὐτοῦ Θεόφραστον. Ἀλλὰ τοῦ συντάγματος, τούτου δὲν μᾶς ἔμεινε σήμερον παρά μικρόν τι λείψανον εἰς στίχους Ἰαμβικούς γραμμένον, διακομμένους ἔδω κ' ἐκεῖ, εἴτ' ἀπ' αὐτὸν τὸν Δικαίαρχον, εἴτ' ἀπὸ μεταγενέστερον ἄλλον τινά, μὲ πεζὸν λόγον. Καὶ ἴσως ἐκ τούτου ἔλαβαν τὴν ἀφορμὴν ὅσοι μεταξὺ τῶν Γάλλων ἔγραψαν κωμικὰς περιηγήσεις μικτὰς ἀπὸ πεζοῦ καὶ στιχηροῦ ὕφους λόγου. Ἡ ἐπιγραφή, Βίος Ἑλλάδος, πιθανὸν ὅτι ἐπάρθη ἀπ' αὐτὴν τοῦ συντάγματος τὴν φύσιν· ἐπειδὴ ὁ Δικαίαρχος δὲν περιορίζεται εἰς τὴν γεωγραφίαν τῶν Ἑλληνικῶν πόλεων, ἀλλὰ περιγράφει καὶ τὸν βίον καὶ τὰ ἥθη τῶν κατοίκων, ποτὲ ἐπαινῶν καὶ ποτὲ κωμωδῶν αὐτοὺς ἀσελῶς. Παρὰ τὸν Βίον τῆς Ἑλλάδος ἔγραψεν ἄλλα πολλὰ καὶ γεωγραφικὰ, καὶ ἄλλης ὕλης συντάγματα· τῶν ὁποίων τὰ ὀνόματα εὐρίσκονται εἰς τὸν Ἀθηναίου καὶ εἰς τὸν Κικέρωνα. Ὁ Ῥωμαϊκὸς οὗτος Ῥήτωρ ἐνθουσιάσθη τόσον εἰς τὴν ἀνάγνωσιν αὐτῶν, ὥστε νὰ φωνάξῃ γράφων πρὸς τὸν Ἀττικόν, *O magnum hominem*, Ὡ τοῦ μεγάλου ἀνδρός (1)! Δικαιώνει τὸν ἐνθουσιασμόν τοῦ Κικέρωνος ἡ περὶ τοῦ Δικαίαρχου τῶν Λακεδαιμονίων ὑπόληψις. Αὐτοὶ ἐνομοθέτησαν ν' ἀναγινώσκειται κατ' ἔτος εἰς ἐπήκοον τῶν νέων, συναγμένων εἰς τῶν Ἐφόρων τὸ ἀρχεῖον, τὸ Περὶ τῆς πολιτείας τῶν Σπαρτιατῶν σύνταγμα τοῦ Δικαίαρχου (2),

---

(1) Ciceron. Epistol. ad Attic. libr. II, epistol. 2.

(2) Σουίδ. λέξ. Δικαίαρχος.

τὸ ὁποῖον ἐπεγράφετο καὶ Τριπολιτικὸς, ἢ μᾶλλον ἦτο μέρος τοῦ Τριπολιτικοῦ (1).

Τοῦ Ἀριστοτέλους καὶ τοῦ μαθητοῦ αὐτοῦ Δικαιάρχου μεταγενέστερος πρέπει νὰ ταχθῇ ὁ Μασσαλιώτης Πυθίας, εἰάν ἀληθῶς ἤκμασεν εἰς τοὺς χρόνους Πτολεμαίου τοῦ Φιλαδέλφου, βασιλέως τῆς Αἰγύπτου, ὡς εἰκάζει ὁ Οὐόσσιος (2). Ὁ Φιλάδελφος ἄρχισε νὰ βασιλεύῃ τὸ πρῶτον ἔτος τῆς 124 Ὀλυμπιάδος [282 ἔτη πρὸ Χριστοῦ], ἦγουν ἔτη 37 μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Ἀριστοτέλους, καὶ 4 μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Θεοφράστου· τοῦ ὁπίου ἀρχίτερα πιθανὸν ὅτι ἀπέθανεν ὁ Δικαίαρχος, ἐπειδὴ ὁ Θεοφραστος ἔζησεν ὑπὲρ τὰ 100 ἔτη (3). Ὁ Γερμανὸς Μάινερτος ἐξεναντίας ὑποπτέυεται τὸν Πυθίαν ἀρχαιότερον

(1) Δὲν ἐνθυμοῦμαι ἂν ἀνέγνωσα εἰς κανένα τὴν ἐξήγησιν τῆς ἐπιγραφῆς Τριπολιτικὸς, εὐρισκομένης εἰς μόνον τὸν Ἀθήναιον (βιβλ. δ', σελ. 141) καὶ τὸν Κικέρωνα (Epistol. ad Attic. XIII, 32). Παρὰ τὸν Τριπολιτικὸν ὀνομάζει ὁ Κικέρων (Ibid. II, 2), Πελληναίων πολιτείαν, Κορινθίων πόλιν, καὶ Ἀθηναίων πολιτείαν, ὡς τρία συγγράμματα τοῦ Δικαιάρχου. Τέταρτον εὐρίσκομεν εἰς τὸν Σουίδα (λεξ. Δικαίαρχος) Σπαρτιατῶν πολιτείαν. Εἰκάζω λοιπὸν, ὅτι τὰς τρεῖς πολιτείας, Κερύνθου, Ἀθηνῶν καὶ Σπάρτης, ὡς τριῶν τῶν ἐπισημοτέρων πόλεων τῆς Ἑλλάδος, ἐνωμένας εἰς ἓν σῶμα, ὠνόμασαν ἢ ὁ Δικαίαρχος, ἢ οἱ μετ' αὐτὸν, Τριπολιτικόν· καὶ πιθανολογεῖ τὴν εἰκασίαν ὁ Ἀθήναιος, ἐπειδὴ ὅσα φέρει ἀπὸ τὸν Δικαίαρχον περὶ τῶν ἰδῶν καὶ νομίμων τῆς Σπάρτης, λέγει ὅτι εὐρίσκονται εἰς τὸν Τριπολιτικόν.

(2) De Historic. Græc. libr. IV, cap. XI, pag. 467.

(3) Simson, Chronic. catholic. pag. 1025, 1095 et 1102.

ΤΗΣ ΓΕΩΓΡΑΦΙΑΣ ΤΟΥ ΣΤΡΑΒΩΝΟΣ. λγ'

τοῦ Ἀριστοτέλους ἀπὸ τοῦτο, ὅτι εἰς τὸ Περὶ κόσμου σύνταγμα ὀνομάζει ὁ Ἀριστοτέλης δύο νήσους, τὸ Ἄλβιον (1) καὶ τὴν Ἰέρνην (2), τὰς ὁποίας, πλὴν ἀπὸ τὸν Πυθέαν, ἀπ' ἄλλου νὰ γνωρίζῃ δὲν ἦτο δυνατόν. Ἀλλὰ τὸ Περὶ κόσμου σύνταγμα, ὅτι δὲν εἶναι τοῦ Ἀριστοτέλους ἐδείχθη ἀρκετὰ ἀπὸ ἀνδρας κριτικούς (3), τῶν ὁποίων ἡ γνώμη ἔπρεπε καὶ νὰ ἐμποδίσῃ τὸν Μαῦνερτον, νὰ προβάλλῃ ὡς πιθανόν, ὅτι ὁ Ἀριστοτέλης ἀνέγνωσε τὸν Πυθέαν (4).

Τὸν Πυθέαν τοῦτον πολλοὶ ἀπὸ τοὺς παλαιούς, καὶ τινες ἀπὸ τοὺς νέους, ἐκατάκριταν ὡς ψευδολόγον, εἰς πολλὰ δικαίως, τὰ πλείοτερα τὸσον ἀδίκως, ὥστε φαίνεται ἡ κρίσις πάθους πλεον παρά ἀκριβοῦς ἐξετάσεως συμπέρασμα. Αὐστηρὸς ἐφάνη μάλιστα εἰς ταύτην τὴν κρίσιν ὁ Πολύβιος, καὶ παρά τοῦτον ἔτι αὐστηρότερος ὁ Στράβων. Διὰ νὰ κρινώμεν σήμερον δικαίως καὶ τὸν Πυθέαν, καὶ τοὺς κατηγοροὺς τοῦ Πυθέου, ἦτα χρεία νὰ ἔχωμεν τοῦτου τὸ σύγγραμμα ὀλόκληρον. Ἀλλ' ἀπ' αὐτὸ δὲν ἔμειναν πλὴν ὀλίγα ἀποσπάσματα, φυλαχθέντα ἀπὸ τὸν Πλίνιον, ὅστις

---

(1) Τὴν σήμερον ὀνομαζομένην Ἀγγλίαν (Angleterre).

(2) Τὴν σήμερον Ἰρλάνδαν (Irlande).

(3) Ἰδ. τὴν Ἑλληνικ. Βιβλιοθήκ. τοῦ Φαβρικίου, τόμ. Δ, σελ. 232-235 νίας ἐκδ.

(4) Die Beschreibung der nordwestlichen Länder und der Inseln Albion und Jerne, deren Namen hier zum erstenmal bey den Griechen vorkommen, scheinen fast an dem Aristoteles einen Leser des Pytheas zu verrathen. Mannert, Geograph. der Griech. und Röm. vol. 1, pag. 88.

πολλάκις δὲν ἐνόει ὅσα ἀνεγίνωσκεν εἰς τοὺς Ἕλληνας συγγραφεῖς, καὶ ἀπὸ τὸν Στράβωνα, τοῦ ὁποίου ἡ αὐστηρότης ἐμπνέει φυσικὰ ἀτολμίαν εἰς τὸν θέλοντα νὰ ᾔηται ἀδέκαστος. Δὲν εἶναι, παραδείγματος χάριν, παραδόξον νὰ ἀρνοῦνται καὶ αὐτὸ τοῦ Πυθίου τὸ ταξειδίον καὶ ὁ Πολύβιος, καὶ ὁ ἀναφέρων τὴν μαρτυρίαν τοῦ Πολυβίου Στράβων (1), διότι ὁ Πυθίας ἦτο (λέγουσι) ἰδιώτης, πένης, καὶ ἀκολούθως ἀνίκανος εἰς δαπάνην μακροῦ ταξειδίου! ὡς νὰ μὴν ἦτο πολὺ δικαιότερον καὶ πιθανώτερον νὰ ὑποθέσωσιν, ὅτι ἐξάλλῃ μὲ δαπάνην τοῦ Κοινοῦ τῶν Μασσαλιωτῶν, οἱ ὁποῖοι πλούσιοι, φιλέμποροι, δυνατοὶ εἰς τὴν θάλασσαν, καὶ τὸ πλεόν ἀντίζηλοι τῶν Καρχηδονίων, ἐπεθύμησαν φυσικὰ μακρυσμένων τόπων εἰδήσιν καὶ κοινωνίαν. Τοιαύτης ἐπιθυμίας πληρωτοῦ ὅταν ἔχωσι χρεῖαν αἱ πόλεις, ἢ τῶν πόλεων οἱ ἡγεμόνες, δὲν διαλέγουσι τὸν πλουσιώτερον, ἀλλὰ τὸν ἐμπειρότερον ἀπὸ τοὺς πολίτας.

Εἶπα, ὅτι ὁ Πλίνιος δὲν ἐκαταλάμβανε πολλάκις τοὺς Ἕλληνας συγγραφεῖς, καὶ δὲν τὸ εἶπα πρῶτος ἐγώ. Ἀρκοῦμαι εἰς τὸ καὶ ἀπ' ἄλλου (2) πρὸ ἐμοῦ σημειωμένον παράδειγμα, διὰ νὰ δεῖξω εἰς τὸν ἀναγνώστην, πόσον εἶναι ἐπικίνδυνος ἡ περὶ ἄλλων κρίσις, ὅταν στηρίζεται εἰς μαρτυρίας, καὶ ὄχι εἰς τὰς ἰδίας τοῦ κρίνοντος αἰσθήσεις.

---

(1) « Φησὶ δ' οὖν ὁ Πολύβιος ἄπιστον καὶ αὐτὸ τοῦτο, πῶς ἰδιώτη » ἀνθρώπων καὶ πένητι τосαῦτα διασῆματα πλωτὰ καὶ πορευτὰ γέ- » νοιτο ». Στράβ. Γεωγραφ. τόμ. Α, σελ. 134.

(2) Mannert, Geograph. der Griech. und Röm. tom. 1, pag. 79.